

In een volgend artikel, omdat dit schrijven te lang zou worden.

C. B.

PERSCHOUW.

Verbetering van den kerkzang.

Hoe eenigszins spoedig tot verbetering te komen inzake het kerkzang, dat inderdaad droevig is en dat zijn droeven staat ook aan de buitenwereld laat demonstreeën in den tijd der radio-preekken? Het valt niet mee, maar de v. Dijk meent, blijkens het verleden week uit „Geref. Theol. Tijdschr.“ aangehaald artikel, dat de door „De Harp“ gewezen weg helpen kan tot betrachting van spoed:

Dit alles zou kunnen zonder dat Art. 69 D. K. O. behoefte veranderd te worden, of zonder dat men met dit artikel had te exerceeren gelijk de kerk van Amsterdam-Zuid in H. V. deed.

Zooals bekend was door het „Chr. Tijdschrift voor Radio“ zingen vele kerken in dat Verband het Nieuw-Testamentisch Kerklied.

Amsterdam-Z. deed dit nog niet. Maar thans heeft de kerkeraad een beslissing genomen. Hij is in meerderheid van oordeel, dat invoering van het N. Test. niet alleen geoorloofd is, wanneer Art. 69 van de K. O. gewijzigd wordt.

Tegen deze wijziging heeft de kerkeraad geen bezwaar. Er zijn zeker omstandigheden, die een dadelijke wijziging momenteel onmogelijk maken.

Toch meent de kerkeraad te kunnen en te mogen overgaan tot het in gebruik nemen van de bekende Proeve, omdat uitgesproken is dat Art. 69 gewijzigd moet worden en ook inderdaad zoo spoedig mogelijk gewijzigd zal worden.

In mijn jeugd waren er jongens — ze zijn er geloof ik nog — die als hun meester voorbijkwam, tegelijk de ket. afnamen en de tong uitstaken. Ik weet niet of de K. O. Art. 69 dit keer niet ook zoowat weidervariert.

Een eeuw geleden nam men het Bilderdijk nogal kwalijk dat hij met zijn eerste vrouw nog corresponderde, nadat hij den naam van Mevrouw K. W. reeds op het schutblad van zijn bijbel had gezet.

Hoe dit ook zij, dit is zeker, dat ik niet graag de logica van Amsterdam-Zuid H. V. zag toegepast op ons „Spoorboekje“.

Wat het dan een pêle-mêle zou worden bij de Nederlandse Spoorwegen, een paar weken voor elke nieuwe dienstregeling!

En dan is daar nog altijd de vermaning van de heeren Dr. de Moor en Goldschmeding: om in ieder geval terug te komen op het verkiezen van de oorspronkelijke wijzen: die voor toepassing van het systeem van „heele en halve“ noten ontworpen zijn, en dus reeds uit een oogpunt van muzikale eerlijkheid en ernst niet mógen worden verhaspeld tot melodieën, waarbij elke noot gelijken duur heeft. Als men — ook al weer langs radio-telefonische weg — buitenlandse kerkdiensten hoort — vlakbij kan men ook de Roomschen af en toe in beweging hooren komen — dan bemerkt men, dat een men-chenmussa zulken zang wel aan kan.

Nog eens: „angst voor moraal“.

De lezers herinneren zich, dat ik verleden week de Gorter citeerde, die in „De Stroom“ constateerde, dat verscheidene hedendaagsche auteurs door hun schrijftant — een precies verhaal, maar met angstvallige vermindering van een „toepassing“ — bewijs gaven van een zekeren „angst voor moraal“; men mocht hen eens voor dominees aanzien.

Deze week komt in hetzelfde blad een artikel (onder teekend: H. Cramer) verzekeren, dat men uit de manier van schrijven van zulke auteurs, als de Gorter op het oog had, nog niet concludeeren mag, zoo, als de Gorter het deed. We lezen:

Toen ik in mijn eerste gemeente kwam, vond ik daar een Zondagsschool, waarmee ik spoedig contact kreeg, zoo, dat ik zelfs aan een klasse mee vertelde. Wij verhaalden daar den saamgestroomden kleinen geschiednissen, die door brave juffrouwen uit jaargangen „Vrij en Vroom“ en andere waardevolle godsdienstige lectuur van ouden en nieuwen — vooral ouden — datum naarstig werden saamgelezen. Zij handelden meest over onderkende jongetjes en zoete meisjes. Ook wel omgekeerd. Daarbij deed ik al spoedig de steuverte ervaring op, dat met eenige eeuwenoude vertelkunst, middelen het nog wel mogelijk was, de kinderen naar die verhalen te doen luisteren. „Kostte moeite, maar het ging. Maar niet zoodra hief ik het slot der historie aan, zoo in den trant van: „Vinden jullie dat nu niet heel leelijk van Marietje, om zoo maar te gaan spelen, voor ze haar breikous af had“, of: „Wat zal die Kees toen een heerlijken Kerstnacht gehad hebben, toen hij al zijn speelgoed aan dat arme jongetje had gegeven“, of de aandacht verdween als bij tooverslag. De enkelen, die er bij ongeluk nog naar luisterden, hebben nimmer eenige bewondering of instemming, maar altijd een verbaasde minachting getoond voor zulke vreemde misbakels van kinderen. Maar gewoonlijk luisterden ze heelemaal niet.

Nu zijn groote menschen met kinderen. Geen wonder, want ze komen er lijnrecht uit voort. Als de G. het niet geloof, moet hij het op de kansel maar eens probeeren, net zooals ik op die Zondagsschool. Hij heeft dan niet van Marietje en Kees te vertellen of uit „Vrij en Vroom“, maar kan zijn kous bepalen tot hun uit de korte kleeren gegroeide parallelen. Hij moet maar eens vertellen van „Gosia Berling“ of „Brand“ of „Paroival“ of „Ole Tuft“ of dergelijke heeren van onverlicht stichtelijken huize. Als het slot aangeheven wordt: „Vinden jullie nu niet...“ enz., dan komen plots al de ingehouden kushjes en versitterijtes los. Er breekt wat. En dat zijn dan nog allemaal menschen, saamgekomen met de bewuste bedoeling van moraal te hooren.... Zelfs daar gaat het niet.

Die psychologische ontdekking hebben de door de G. gewraakte „kringen van cultureelen“ nu klaarblijkelijk ook gedaan. En, verstandiger en soepeler dan veel andere kringen, trekken zij er hun profijt uit en regelen zich ernaar. Zou het niet zoo komen dat zij zoo schrijven? Die verklaring lijkt mij veel eenvoudiger en ongedwongener dan die van de G., dat zij lang zouden zijn voor dominees te worden gehouden. „Och kom, daaraan zal Ina B., toen ze haar Art. impressie schreef, geen oogenblik gedacht hebben, noch een dier anderen. Waarom zouden zij daar bang voor zijn? Dominee is een keurig net beroep. Algemeen geacht en geëerd. Heeft de G., dat nog nooit opgemerkt? op huisbezoek bij, zal hij, ook in van allen godsdienstigen volkomen onthloote gezinnen, bijna altijd met gepaste eerbied en aandacht zijn ontvangen, juist als dominee. Zoo zelfs, dat nu en dan de argwaan van camouflage zich opdringt. Neen, dat kan het niet zijn. Voor dominee gehouden te worden zal die „kring van cultureelen“ niets kunnen schelen.

„Dominee is een keurig net beroep“

Zeker, zeker; mits... de man de „toepassing“ maar niet duidelijk maakt of krachtig aandringt in concrete vormen. En aangezien het daar nu juist op aankwam, geloof ik nog niet, dat de Gorter hiermee van ongelijk overtuigd is.

Maar — hij zelf zal het woord nog wel nemen. De redactie, zegt, dat zij „zijn W.E.W. antwoord“ nog hoopt te geven.

„Zijn W.E.W.“

Eigenaardig, dat zulk een titulatuur ook hier nog voorkomt. Dat zij verdwijne!

Tegen de bioscoop in het jaar 1770.

Sedert eenige weken bestaat er in een academiestad een nieuw orgaan, dat den naam „gereformeerd“ in discrediet kan brengen. Het heet: „De Proefsteen Zions“, noemt zich — waarschijnlijk zonder opdracht — „orgaan der Ond-Gereformeerde Gemeenten in Nederland“ en is geschreven in een taal, die met het Hollandsch dezer eeuw af en toe een woord gemeen heeft. De spelling behoort tot één eeuw. Auteur is iemand, dien men pas tot „dominee“ promoveerde.

In dit orgaan treft men een

Stichtelijke samenspraak

tusschen een Pastoor, een koopman, een hoer en een visscher; reizende in het jaar 1770 in een trekschuit van Groningen naar Amsterdam.

Let op het jaartal 1770, en lees dan wat in deze samenspraak de „Visscher“ zegt op des Koopmans vraag:

K. Maar wat is er u dan nog meer tot een aanstoot, visscherman?

V. Nog zeer veel! Al dat dobbelen en spelen, dat habbels-kermis houden, al die openbare plaatsen der ijdelheid, schouwburgen en bioscopen, alwaar den duivel op het hoogst zijn rol speelt om de zinnen des menschen te verblinden. Om nog te zwijgen van de z.g.n. christelijke plaatsen van vernakelijkheid, welke juist het gevaarlijkst nog zijn. Ik heb menschen ontmoet, die zichzelf en ook mij willen wijs maken, dat zij in zoo'n chr. bioscoop meer gesticht werden dan in de kerk onder een goede predicaatie, want door sommige b.v. „bijbelsche stukken“, waren zij zoo aangelan en ontroerd, dat zij haar van tranen niet konden bedwingen, helgeen haar in de kerk nooit gebeurde. Haar meens een bewijs dat er toch ook nog wat goeds in is!

O! ellendige Ezau's tranen, welke afkeer door den duivel uit de oogen worden geperst; tranen, op welke ik niet gaarne naar de eeuwigheid zoude gaan.

Ach! dat de oogen toch eens geopend mochten worden, van ons diepgezonden volk, want het snelt, onder welke mooie namen en leuzen dan ook, met rasse schreden naar den afgrond en maakt zich rijp voor haren ondergang.

Weer het bekende verschnijfel: men kan zijn eigen tijd in deze z.g. ond-gereformeerde kringen niet aan, en moet daarom altijd naar vervlogen eeuw terug, tot dat men zelfs in mallegheden vervalt als van een christelijke bioscoop — in 1770.

O ja, de trekschuit.

En de routine van het neen-zeggen.

En het gezeul met denkbeeldige vaderen.

Je rif, als zoo'n blaasje door een denkend mensch op straat gevonden wordt, bijaldien deze eens mocht willen weten, wat „gereformeerd“ is, en wat een „dominee“ zou willen vertellen.

Over Albert Schweitzer.

In deze weken treft men allereerst den naam van Albert Schweitzer. Elders in dit nummer wordt ook over hem geschreven. En in aansluiting daaraan geef ik uit de veelheid van lectuur over dezen allermerkwaardigsten man hier iets weer van wat de F. v. Gheel Gildemeester over hem schrijft in de Hervormde „Haagsche Kerkbode“:

Het is mij zeer aangenaam, dit vierhonderdste „Gemeentebelang“ te wijden aan de komst onder ons van Albert Schweitzer, op Vrijdag den 27sten April en Dinsdag den 1en Mei.

Mijn trouwe vriendin, Mevrouw van der Klacht, die deze reeks van 400 „G.B.“ soms goedkeurend en soms afkeurend gevolgd heeft, (ja die mij eens in allen ernst gevraagd heeft, haar de proeven te laten corrigeren!) is een beetje warm geloopt over zekere knabbelkritiek die geknaagd heeft aan dat prachtige werk van Schweitzer. Ik heb haar tot bedaren moeten brengen. „Heb je het gehoord?“ vraagt ze mij; „heb je het gehoord? In zedingskringen heeft men weer wat aan te merken gehad op dien grooten man; en heeft als een soort van beschuldiging tegen hem ingebracht dat hij is die hij is, en niet gefatsoeneerd

naar orthodoxen suif. „Het heeft mij echt bedroefd“, zeide zij. (Mijn vriendin is een haagsche, en als zij zegt, dat zij „bedroefd“ is, dan heeft men haar echt nijdig gemaakt!) — dus ze is er hoos over geweest; en ik kan het begrijpen, en op mijn beurt heb ik haar eens met plezier laten uitpakken. „Kijk“, zei ze, „zoo'n reuze-kerel, die daar de prachtigste positie en de prachtigste vooruitzichten opgeeft om de inwendige stem van den Heiland te volgen; die daar zijn leven offert aan de ongelukkige negerbevolking — die zal hier met wantrouwen bejegend worden en in een hoek gezet als niet-orthodox? Als de Heiland zelf wederkomt, dan zullen die Schriftgeleerden Hem ook wel niet „orthodox“ vinden! Maar gemeten aan het woord: „Gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet wat Ik u gebied“, is prof. Schweitzer zeker een van Jezus' beste vrienden.“

Ik kon er niet veel tegen in brengen; en heb mijne rechtvaardige vriendin beloofd van hare „droefenis“ aantekening te houden in deze notulen.

Wien het aangaat, kan er dan zijn voordeel mee doen. Alexander Schweitzer is thans zeker een der best bekende en toegejuichte protestantsche europeanen; men heeft hem al een protestantsche Francisus van Assisi genoemd, en zijn gaan naar Lambarene, onder den evenaar in W.-Afrika, een datum in onze kerk- en beschavingsgeschiedenis. De drie boeken, die over Schweitzer in onze taal zijn uitgekomen, zijn veel gelezen; vele van onze lezers kennen ze; anderen hebben over hem hooren vertellen.

Veel nieuws is er niet meer over hem mee te deelen.

Prof. Schweitzer heeft drie doctorsbullen. Hij is doctor in de filosofie; professor in de theologie, doctor in de medicijnen, en schrijver van een studie over Joh. S. Bach, die hem als dit bestand zeker een doctoraat in de muziek zou hebben bezorgd. Dit boek is in het duitisch, in het fransch en in het engelsch uitgegeven.

Bovendien is Schweitzer een kundig orgelbouwer; — heeft hij goeden raad gegeven bij den ombouw van menig groot kerkorgel in den Elzas, en invloed gehad op de techniek van den orgelbouw in Duitschland en in Frankrijk.

Schweitzer is een zeer universeel man. Hij is in Januari 1875 (dat goede drievienjaar) geboren in Kaisersberg in den Elzas; toen de Elzas Duitsch was. Maar hij heeft ook in Frankrijk vele vrienden. Van de Elzasers wordt gezegd: „ze hebben wel een geboortegrond, maar geen vaderland“, nu zijn geboortegrond had hij hartelijk lief, maar dat kon hem nooit verleiden om op andere volken naar te zien of ook andere volken te haten. Ook interconfessioneel voelde Schweitzer. Zijn vroegste herinneringen zijn aan een dorpskerk, waar zijn grootvader predikant was, en dezelfde kerk voor den protestantischen en voor den roomschen eeredienst werd gebruikt. Ook herochten daar, bij afwezigheid van een der beide voorgangers, de collega's elkanders deken. (Kom daar nu eens om!)

Schweitzer is als theoloog een man van groote betekenis. Niemand minder dan onze professor P. D. Chantepie de la Saussaye in Leiden schreef naar Lambarene, om hem te vragen zijn opvolger te worden. En ook daarginds in het heete land heeft hij nog werken van wetenschappelijke waarde geschreven. Is dat ook verbaazend? Wanneer men zich voorstelt hoe zijn woning er uit zag: wat voor „studeerkamer“, wat voor hulpmiddelen die geleerde had, dan begrijpt men de bewondering en de verbazing die zijne vrienden vervult over dergelijke praestatie. Men heeft hem hier gevraagd, hoe hij dat toch had kunnen doen? en zijn antwoord luidde: „wel ich so froh bin“, „omdat ik zoo blij ben“. De blijdschap des Heeren, waarde lezer! de blijdschap des Heeren, die sierke is!

Welnu deze professor in de theologie aan de hogeschool te Straatsburg is op ruim dertigjarigen leeftijd nog in de medicijnen gaan studeren, omdat hij zoo getroffen was door wat hij gelezen had aangaande het lijden der negers in Afrika en bepaald in het Afrika onder den evenaar. Melancholie, en allerlei andere huidziekten, en vooral ook de slaapziekte teisterden daar de bevolking, en Schweitzer had er maar geen vrede mee, dat hij daar niets tegen deed. De „gelijkenis“ (waarom is dit een gelijkenis en geen geschiedenis?) van den rijken mensch en den armen Lazarus werd nieuwe werkelijkheid voor hem. Wij zijn die rijke, wij met alle hulpmiddelen onzer wetenschap, en die arme volken daarginds, die zijn Lazarus; zij zitten voor onze poort, ook vol zweren. Moeten wij gedachteloos zijn als die rijke mensch die zich heelemaal niet in den nood van den ander indacht?

Deze overwegingen drongen professor Schweitzer om zijn professoraat, zijn orgelspel en zijn letterkundig werk te laten varen en als arts naar dat heete land aan de Lambarene te gaan. Omstreeks Paschen 1913 ging hij voor het eerst.

De kosten droeg hij in het eerst heel alleen. Hij gaf er aan wat hij verdiende met dat klassieke werk over Bach, en met zijn orgelconcerten. Later is hij krachtig gesteund uit Europa, na den oorlog natuurlijk minder. Voor een tweede keer is hij gegaan alleen. Mevrouw Schweitzer kon het klimaat niet verdragen. En nu wenscht hij binnenkort weer naar Lambarene te gaan; en verdient het vele geld, dat hier noodig is op nieuw met orgelconcerten en lezingen.

Er zijn zoo van die menschen, bij wie men na een poosje stil wordt.

Het gevaar van een enkel en alleen gemededeel woordje.

De H. H. Barger schrijft in het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“:

De godsdienstoefening is geen methodistische vergadering, geen opwekkings of evangelisatie-samenkomst. En nu vrees ik, dat dit maar al te veel uit het oog verloren wordt. Men loopt gevaar van de proef een gemededeel woordje te maken. De leek vindt dat doorgaans niet onaangenaam, maar weet hij dat wel wat hij begeert? Als het een leek mocht wagen,

die voor-
niet dat-
leek zijn-
ming kre-
als het-
gewekt,
gaande-
wordt d-
Zondags-
niet ger-
op het p-
die in b-
niet, dat-
maken.
predik-
eens gel-
over den-
meer-
zeggen-
liker,
en dan-
genis ov-
dienaar,
over lam-
Spatieer-
van dozen-
overwegen.

Het ond-
acht von-
at „De G-

De sci-
dat in k-
gemeede-
geschrift-
voort o-
hanen to-
figuur, I-
als men-
bijbelver-
geest va-
trekt de-
mensche-
waren ge-
het ver-
hietto te-
maatscha-
vorm op-
Veel nie-
Leekedic-
was er-
nieuws-
eens, da-
hiedt hij-
vorm is-
is niet a-
geschied-
De Jong-
gloed, E-
geschrift-
anders.
veel als-
sel van-
wijze, w-
worden.
dit wa-
boek is-
mensch-
tegen t-
telkens-
van ons-
die wij-
van de v-
loepas-
lijke lev-
waar...
werkstak-
te brong-
en tot m-
maatsch-
dier, alle-
hiefs to-
„Ecclesia-
gatieve-
leering-
De rond-
het werk-
„Ecclesia-
merkt om-
Er is-
schrale v-
voor geën-

Charivar-
aanschied-
Wat zijn-
Wie we-
Veel z-
Geen-
En zoud-
Als elk-

Dan h-
Omnia-
Zonder-
ook vaak-
ken. Maar-
vertwijfel-

Dr. W.-
Het ge-